

**การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน
ในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI)
ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ**

Management of Production Quality Control Systems Costs, and Returns for
Sisaketshallot Production in Accordance with Thai Geographical Indication
Product Standard of Shallot Farmers in Sisaket Province

สุภาพร อามาศย์

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Supaporn Armart

Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

E-mail: supaporn.a@sskru.ac.th

(Received: June 24, 2022; Revised: September 18, 2022; Accepted: September 29, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษาการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงจำนวน 135 คน ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอขามเฒ่า อำเภอราษีไศล อำเภอกันทรารมย์ และอำเภอวังหิน ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) สินค้าหอมแดงศรีสะเกษ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ประจำปี พ.ศ. 2562 และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์และการประชุมสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและคณะทำงานพิจารณาตรวจสอบควบคุมคุณภาพรวมทั้งสิ้น 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าซื้อหัวหอมพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าใช้จ่ายในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ค่าแรงงานในการไถแปลงปลูก และเก็บเกี่ยว ค่ายาฆ่าแมลง ค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งสิ้น จำนวน 38,780 บาทต่อไร่

และต้นทุนคงที่ คือ ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน จำนวน 100 บาทต่อปี รวมต้นทุนในการผลิตหอมแดงทั้งสิ้น จำนวน 38,880 บาทต่อไร่ มีจุดคุ้มทุน จำนวน 3,505.86 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลตอบแทน จำนวน 84,573 บาทต่อไร่ มีอัตรากำไรขั้นต้น ร้อยละ 54.03 และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ค่อนข้างสูงมากคือ ร้อยละ 91.39

2. การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) พบว่า เกษตรกรที่ปลูกหอมแดงศรีสะเกษจะมีการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตราย การเก็บรักษา การขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัย การจัดการกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหอมแดงที่ได้รับการรับรอง GI และเป็นสินค้าเกษตรที่ยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต, ต้นทุนผลตอบแทน, มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย, สินค้าหอมแดงศรีสะเกษ, เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงศรีสะเกษ

Abstract

The objectives of this research were 1) analyze the cost and return on investment of shallot production in accordance with the Thai Geographical Indication (GI) product standard of shallot farmers in Sisaket Province. 2) The management study of the quality control system of shallot production in accordance with the Thai Geographical Indication (GI) product standard of shallot farmers in Sisaket Province. This research was a Mixed research, consist of 1) quantitative research and the sample group used in this research was 135 shallot farmers in the area of Yang Chum Noi District, RasiSalai District, Kanthararom District and Wang Hin District, which participating in the project of promotion and protection of Geographical Indication (GI) shallot products, Sisaket. Department of Intellectual Property Ministry of Commerce for the year 2019. 2) qualitative research, data collected from interview forms and group discussions with key informants such as community enterprise groups and working groups to consider the request for quality control inspection, a total of 27 people. Research instruments were questionnaires, interview forms, and group discussions. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and content analysis.

Results show that:

1. Cost and return in producing Sisaket shallot in accordance with the Thai Geographical Indication (GI) standard including variable costs such as the purchase of shallot, fertilizers, costs for planting land preparation, Labor cost for plowing the fields and harvesting, pesticides, transportation and other expenses totaling 38,780 baht per rai, and the fixed cost is the depreciation of the house at the amount of 100 baht per year, including the cost of producing shallots in the amount of 38,880 baht per rai, and a return of 84,573 baht per rai with a gross profit margin of 54.03 percent, the return on investment (ROA) of 91.39 percent, and breakeven point of 3,505.86 kg per rai.

2. Quality control system management for shallot production Sisaket in accordance with the Thai Geographical Indication (GI) standard found that Sisaket shallot farmers have managed the production quality control system using Good Agricultural Practices (GAP), such as water sources, planted areas, use of hazardous substances, storage, product transfer within the plot, Data recording, Safe production, Process management, Harvest and postharvest handling. This makes it possible to reduce production costs and add value to GI certified shallots and agricultural product that enhances the quality of life for agriculture.

Keywords: Management of Production Quality Control Systems, Costs and Returns, Thai Geographical Indication Product Standard, Sisaketshallot Product, Sisaketshallot Farmers

บทนำ

หอมแดงเป็นพืชผักที่มีการปลูกกันมานานในประเทศไทย ทั้งในแบบเพื่อเป็นรายได้เสริมหลังฤดูทำนา และเพื่อการเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน โดยมีแหล่งปลูกที่สำคัญในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หอมแดงเป็นพืชสมุนไพรมีสรรพคุณรักษาโรค สันนิษฐานว่าหอมแดงมีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ แถบอัฟกานิสถาน และอิหร่าน โดยการกลายพันธุ์ตามธรรมชาติมาจากหอมใหญ่และมีการคัดเลือกพันธุ์ โดยหอมแดงเป็นพืชอาหารตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 ในประเทศฝรั่งเศส ในส่วนของจังหวัดศรีสะเกษ หอมแดงศรีสะเกษปลูกจากดินโปน หรือดินจอมปลวก ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่คิดค้นเพื่อแก้ไขปัญหาในการปลูก หอมแดงให้ได้ผลผลิตดีขึ้น โดยพบว่า ที่ดินบริเวณใดที่ปลูกหอมแดงแล้วต้นหอมแดงไม่เจริญเติบโต ชาวบ้านจะไปขุดดินโปนมาโรยคลุกเคล้ากับดินเดิม ทำให้ต้นหอมแดงเจริญเติบโตได้ดีมากขึ้น และยังทำให้ต้นหอมแดงมี

ความแข็งแรง เปลือกสีแดงเข้มมัน เนื้อหอมสีม่วง หัวแน่นกลืนดูนแรง และเก็บรักษาไว้ได้ยาวนานมากกว่าปกติ (สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ, 2563)

การขึ้นทะเบียนสินค้าหอมแดงศรีสะเกษเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Geographical Indications: GI) จะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ หรือชื่อสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบกับสินค้าเพื่อแสดงให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคทราบถึงลักษณะสินค้าที่มาจากแหล่งกำเนิด ซึ่งหอมแดงศรีสะเกษเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดศรีสะเกษ การได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะทำให้สินค้าหอมแดงของจังหวัดศรีสะเกษเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค สามารถสร้างเศรษฐกิจให้ชุมชนเข้มแข็งได้ จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการจัดทำคำขอสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยเพื่อขึ้นทะเบียนในประเทศ สินค้าหอมแดง รายงานว่าในปีการผลิต พ.ศ. 2562/2563 จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ปลูกหอมแดงราว 22,428.5 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ, 2563) มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง 6,811 ครัวเรือน ได้ผลผลิตรวม 67,426.6 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,000 กิโลกรัมต่อไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกหอมแดงมาก (มีผลผลิตตั้งแต่ 1,000 ตัน ขึ้นไป) ได้แก่ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอราษีไศล อำเภอกันทรารมย์ และอำเภอวังหิน ตามลำดับ พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ศรีสะเกษหรือพันธุ์บางช้าง เป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่มีการปลูกในท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษเป็นหลัก (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2563) ปัจจุบันกระบวนการผลิตสินค้าหอมแดงของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่จะพบปัญหาราคาผลผลิตไม่แน่นอน อันเนื่องมาจากปัญหาการนำเข้าสินค้าหอมแดงจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันในพื้นที่ ทำให้ผู้บริโภคและผู้ค้ามีทางเลือกในการตัดสินใจซื้อหอมแดงได้อย่างหลากหลาย ประกอบกับปัญหาการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงทำให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจในการซื้อมารับประทาน และยังทำให้ต้นทุนในกระบวนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นด้วย (จิระนันท์ วงศ์วัฑฒญ และคณะ, 2561) และจากการลงพื้นที่พูดคุยกับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกหอมแดงศรีสะเกษ ยังพบว่าเกษตรกรส่วนมากยังมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนค่าหัวพันธุ์ ค่ายาฆ่าแมลง และค่าแรงงานเก็บเกี่ยวที่มีจำนวนที่สูงทุกขึ้นปี ซึ่งส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนน้อยไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ และหาแนวทางการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจะประโยชน์สำหรับเกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป ให้สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดผลผลิตที่ดีมีคุณภาพมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) สินค้าหอมแดงศรีสะเกษ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ประจำปี พ.ศ. 2562 ในพื้นที่อำเภอขามเฒ่า อำเภอราษีไศล อำเภอกันทรารมย์ และอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 135 คน คำนวณจากกลุ่มประชากร ทั้งหมด 203 คน (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ, 2563) โดยการใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของเกษตรกรในแต่ละอำเภอ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับหอมแดงศรีสะเกษ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้แทนวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) สินค้าหอมแดงศรีสะเกษ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 8 คน 2) กลุ่มนักวิชาการและข้าราชการจากหน่วยงานที่เป็นคณะทำงานพิจารณาคำขอตรวจสอบควบคุมคุณภาพ และแหล่งที่มาของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้าหอมแดงศรีสะเกษ จำนวน 17 คน และ 3) กลุ่มผู้ประกอบการค้าสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 27 คน และจัดการประชุมสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องสำคัญ จำนวน 17 คน โดยนำเสนอข้อมูลผลที่ได้จากการสัมภาษณ์แก่ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม และการสรุปความคิดเห็นที่ตรงกันในการพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) รวมถึงการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์หาแนวทางการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน ในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่พัฒนาจากทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน และตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยพิจารณาจากค่า IOC (Item-Objective Congruence Index) ความสอดคล้องที่ .5 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่ามากกว่า .7 ขึ้นไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่สร้างคำถามโดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดของเรื่องการศึกษา และค่านิยมศัพท์ปฏิบัติการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นคำถามดังนี้ 1) การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดง 2) แนวทางการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดง โดยการใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Method Logical Triangulation) โดยใช้วิธีการสังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และกรอบการวิจัย (สุภางศ์จันทวนิช, 2561)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปหาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกันจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เมื่อได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 135 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 69) มีระดับการศึกษาสูงสุดจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 48) เกษตรกรส่วน

ใหญ่ปลูกหอมแดงเป็นอาชีพรอง (ร้อยละ 97) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 – 4 คน (ร้อยละ 61) เกษตรกรส่วนใหญ่มีเนื้อที่ถือครองที่ดินแต่ละครัวเรือน จำนวน 10 – 19 ไร่ (ร้อยละ 62) และมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 21 – 30 ปี (ร้อยละ 51)

ข้อมูลการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการปลูกหอมแดง 3 – 4 ไร่ (ร้อยละ 61) สภาพพื้นที่ในการปลูกหอมแดงส่วนใหญ่เป็นที่ดอน (ร้อยละ 89) ลักษณะเนื้อดินในการปลูกส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย (ร้อยละ 94) วิธีการให้น้ำในการปลูกหอมแดงส่วนใหญ่ให้น้ำทางสายยาง (ร้อยละ 94) ระยะห่างระหว่างหลุมปลูกหอมแดง ส่วนใหญ่มีระยะห่าง 15 X 15 เซนติเมตร (ร้อยละ 99) พันธุ์ที่ใช้ในการปลูกส่วนใหญ่ใช้พันธุ์บางช้าง (พันธุ์ศรีสะเกษ) (ร้อยละ 95) ระยะเวลาในการปลูกหอมแดง ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปลูก 2 เดือน (ร้อยละ 82) เดือนที่เริ่มปลูกหอมแดง ส่วนใหญ่เริ่มปลูกในเดือนตุลาคม (ร้อยละ 79) เก็บเกี่ยวหอมแดงในเดือนธันวาคม (ร้อยละ 72) ผลผลิตรวมส่วนใหญ่ มากกว่า 3,001 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นไป (ร้อยละ 87) และมีผลผลิตรวม 1,001 – 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ (ร้อยละ 5)

ต้นทุนในการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าส่งออกทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ค่าซื้อหัวหอมพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าใช้จ่ายในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ค่าจ้างแรงงานในการไถแปลงปลูก ค่าจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยว ค่าจ้างแรงงานใส่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและการดูแลรักษาในการปลูก ค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงศรีสะเกษ จำนวน 135 คน นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนในการผลิตหอมแดงของเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดง ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ต้นทุนการปลูกหอมแดงศรีสะเกษ	ต้นทุนการปลูกหอมแดง ศรีสะเกษต่อไร่ (บาท)		รวม (บาท)	ร้อยละ
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด		
1. ค่าวัตถุดิบ (หัวหอมพันธุ์)	15,528	-	15,528	39.94
2. ค่าแรงงาน	19,368	300	19,668	50.58
เตรียมพื้นที่เพาะปลูก	1,778	-	1,778	4.57
ไถปรับที่เตรียมปลูก	2,097	-	2,097	5.39
ปลูกและเก็บเกี่ยว	5,228	-	5,228	13.45
ใส่ปุ๋ย	3,126	-	3,126	8.04
ฉีดยาฆ่าแมลง	7,139	-	7,139	18.37
ดูแลรักษา	-	300	300	.77

ต้นทุนการปลูกหอมแดงศรีสะเกษ	ต้นทุนการปลูกหอมแดง ศรีสะเกษต่อไร่ (บาท)		รวม (บาท)	ร้อยละ
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด		
3. ค่าใช้จ่ายการผลิต	3,584	-	3,684	9.48
ค่าขนส่ง	1,975	-	1,975	5.08
ค่าเสื่อมราคาอาคารโรงเก็บหอม	-	100	100	.26
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1,609	-	1,609	4.14
รวมต้นทุนการปลูกหอมแดงต่อไร่ (1)+(2)+(3)	38,480	400	38,880	100.00

ต้นทุนในการผลิตหอมแดงของเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต ดังนี้

1. ค่าวัตถุดิบ คือวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสำเร็จรูปเป็นต้นทุนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนผลผลิต ซึ่งในการปลูกหอมแดงศรีสะเกษ ค่าวัตถุดิบ ได้แก่ ค่าหัวหอมพันธุ์ โดยเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษจะใช้พันธุ์บางช้างหรือพันธุ์พื้นเมือง ปกติเกษตรกรจะปลูกหัวหอมพันธุ์ (หอมตัว) ไว้ใช้ปลูกต่อเป็นหอมปี ซึ่งมีค่าหัวหอมพันธุ์ จำนวน 15,528 บาทต่อไร่

2. ค่าแรงงาน คือ จำนวนเงินที่กิจการจ่ายเป็นค่าตอบแทนแรงงานในการผลิตสินค้าหรือบริการ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานในการถอนกำจัดวัชพืชในการเตรียมพื้นที่ปลูก ค่าจ้างแรงงานในการไถปรับเตรียมแปลงปลูก ค่าจ้างแรงงานในการปลูกและถอนหอม ค่าจ้างแรงงานใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืชในแปลงปลูก จำนวน 19,668 บาทต่อไร่

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต คือต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งนอกเหนือจากรายการวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง ได้แก่ ค่าขนส่ง ค่าจ้างแรงงานในการขนส่งหอมแดงจากแปลงปลูกไปเก็บไว้ (แขวน) ในโรงเรือนเก็บหอม เพื่อให้หอมคายความชื้น ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่มสำหรับแรงงานที่มาช่วยปลูก ค่ากระสอบ เชือก ตอกมัดจุกหอม เป็นต้น และค่าเสื่อมราคาอาคารโรงเก็บหอม จำนวน 3,684 บาทต่อไร่

ผลตอบแทนในการปลูกหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลผลตอบแทน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลของส่วนต่างระหว่างรายได้และต้นทุน อัตรากำไรขั้นต้น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนและจุดคุ้มทุน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในพื้นที่

จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ปลูกหอมแดงทั้งหมดเฉลี่ยจำนวน 3 ไร่ มีจำนวนผลผลิตรวมเฉลี่ยจำนวน 7,107 กิโลกรัม ต่อไร่ มีราคาขายผลผลิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 11.90 บาท มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ยจำนวน 84,573 บาท ต่อไร่

1. อัตรากำไรขั้นต้น คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรขั้นต้นกับยอดขาย กำไรขั้นต้นคือ กำไรที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบยอดขายกับต้นทุนขาย

$$\begin{aligned}\text{อัตรากำไรขั้นต้น} &= (\text{กำไร(ขาดทุน) สุทธิ} / \text{ค่าขาย}) \times 100 \\ &= (45,693 / 84,573) \times 100 \\ &= \text{ร้อยละ 54.03}\end{aligned}$$

2. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์ที่มีตัวตนทั้งสิ้น

$$\begin{aligned}\text{อัตราผลตอบแทน} &= (\text{กำไร(ขาดทุน) สุทธิ} / \text{สินทรัพย์ที่มีตัวตน}) \times 100 \\ &= (45,693 / 50,000) \times 100 \\ &= \text{ร้อยละ 91.39}\end{aligned}$$

โดยสินทรัพย์ที่มีตัวตน ได้แก่ โรงเรือนเก็บหอมจากการประมาณการ

3. การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน เป็นการวิเคราะห์จุดจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นจุด ณ ระดับการดำเนินงานของธุรกิจ ที่ปริมาณสินค้าหรือบริการของธุรกิจมีผลทำให้ธุรกิจมีรายได้เท่ากับค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นของสินค้าและบริการ หรือจุด ณ ระดับการดำเนินงานของธุรกิจที่ไม่มีกำไรขาดทุน

$$\begin{aligned}\text{จุดคุ้มทุนเป็นจำนวนหน่วย} &= \text{ต้นทุนรวม} / \text{ราคาขายต่อหน่วย} \\ &= 38,880 / 11.09 \\ &= 3,505.86 \text{ กิโลกรัมต่อไร่}\end{aligned}$$

โดยสรุป ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต ซึ่งค่าวัตถุดิบ ได้แก่ ค่าซื้อหัวหอมพันธุ์ ค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ค่าแรงงานในการไถแปลงปลูก ค่าแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยว และค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่ายาฆ่าแมลง ค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมเป็นต้นทุนในการผลิตหอมแดงทั้งสิ้น จำนวน 38,880 บาทต่อไร่ และมีผลตอบแทน จำนวน 84,573 บาทต่อไร่ มีอัตรากำไรขั้นต้น ร้อยละ 54.03 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ร้อยละ 91.39 และมีจุดคุ้มทุน จำนวน 3,505.86 กิโลกรัมต่อไร่

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านต้นทุนผลิตสูง อันเนื่องมาจากมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าแรงงานในการผลิตสูง ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมแปลงปลูก ค่าแรงงานในการปลูก ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวและขนย้ายผลผลิต ซึ่งโดยส่วนมากเกษตรกรจะพึ่งพาจากแรงงานคนเป็นหลัก รองลงมาก็จะเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยากำจัดศัตรูพืชหรือสารเคมีอันเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนการผลิตในเรื่องของการผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสารชีวภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ผลิตหรือพัฒนามาจากสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ แต่ไม่เนบรรวมสารที่สกัดหรือแยกได้จากสิ่งมีชีวิตที่เป็นสารเคมีเชิงเดี่ยว เช่น ไพรีทรอยด์ นิโคตินอะบาเม็กติน ซึ่งมีความปลอดภัยสูงต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ไม่มีสารพิษตกค้าง หากเกษตรกรสามารถที่จะผลิตใช้ได้เองก็จะทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยากำจัดศัตรูพืชลดต่ำลงด้วย และมีความปลอดภัยกับเกษตรกรและผู้บริโภค และถ้าเกษตรกรหันมาปลูกในระบบอินทรีย์จะทำให้การจำหน่ายได้ราคาที่สูงกว่าผลผลิตที่ใช้สารเคมี

ด้านราคา เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงไม่สามารถกำหนดราคาขายด้วยตนเองได้ การจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง มารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง ทำให้ขายได้ราคาต่ำ ผลผลิตส่วนใหญ่แต่ละปีไม่แน่นอนขึ้นกับสภาพภูมิอากาศ หากฤดูหนาวยาวนานผลผลิตจะออกมาเยอะทำให้ราคาตก เพราะผลผลิตออกมาล้นตลาด แต่ถ้าฤดูหนาวสั้น อากาศร้อนก็จะทำให้เกิดโรคระบาดในหอมแดง เช่น โรคหัวและรากเน่า โรคหอมเลื้อยหรือโรคหมานอน โรคใบจุด หรือเกิดศัตรูพืช เช่น หนอนกระทู้ เข้ามาทำลายใบหรือลำต้น จึงทำให้เกษตรกรหันมาใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่มาก ส่งผลให้มีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงตามมา และเกษตรกรบางรายยังขาดประสบการณ์ในเรื่องการใช้สารชีวภัณฑ์ในการรักษาโรคพืช ใช้สารเคมีไม่ถูกสุขลักษณะ จึงทำให้การผลิตหอมแดงไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย ซึ่งมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดง คือ เกษตรกรส่วนมากยังประสบปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายการผลิต เช่น ค่าหัวพันธุ์ ค่าแรงงานในการผลิต มีปริมาณสูง และค่าปุ๋ยในการดูแลรักษาโรคพืช หากเกษตรกรหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตหรือผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองก็จะทำให้อัตราต้นทุนการผลิตลดลงได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้ขายได้ในราคาที่สูงขึ้น เพราะแนวโน้มการบริโภคในปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการบริโภคพืชผักปลอดสารเคมี และสามารถตรวจสอบแหล่งผลิตย้อนกลับได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ครอบคลุม 8 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2563) ดังนี้

1.1 การเลือกแหล่งน้ำในการปลูกหอมแดง เกษตรกรจะเลือกแหล่งน้ำภายในแปลงปลูกหรือบริเวณใกล้เคียง ปลูก หรือเกษตรกรบางรายจะเลือกการเจาะน้ำบาดาลใต้ดินหรือขุดสระไว้เพื่อกักเก็บน้ำจากธรรมชาติ เพื่อเอาไว้ใช้รดแปลงผัก แล้วจึงใช้ปั้มน้ำสูบน้ำขึ้นมารดแปลงผัก การเลือกน้ำมารดแปลงผักจะต้องมีลักษณะไม่มีการปนเปื้อนวัตถุดิบทรายและจุลินทรีย์ โดยน้ำที่จะนำมารดแปลงปลูกหอมแดงจะต้องสะอาด ไม่มีการปนเปื้อนสารเคมีอันตรายหรือวัตถุมีพิษ

1.2 การเตรียมพื้นที่สำหรับการปลูกหอมแดง พื้นที่สำหรับการปลูกหอมแดงจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุดิบทรายและจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล มีสภาพอากาศค่อนข้างเย็น เป็นแหล่งที่ไม่มีน้ำขัง ใกล้แหล่งน้ำสะอาด และสะดวกต่อการนำมาใช้ในการเพาะปลูกหรือการขนย้ายผลิตผล หอมแดงจะเจริญเติบโตดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่ราบเรียบมีความลาดชันร้อยละ 0 - 2 เป็นดินร่วนซุย มีการระบายน้ำและถ่ายเทอากาศดี มีความเป็นกรดต่างอยู่ระหว่าง 6.5 - 7.0 โดยเกษตรกรจะใช้ดินจอมปลวกกลบหน้าดินก่อนเริ่มการปลูกหรือผสมกับปุ๋ยหมัก ประมาณ 5 - 10 เซนติเมตร ทำประมาณ 3 ปีต่อครั้ง แล้วไถกลบจึงค่อยลงทำการปลูกหอมแดง

1.3 การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร จากสภาพอากาศแต่ละปีการผลิตที่ไม่เหมือนกัน ถ้าปีใดมีช่วงอากาศร้อนที่ยาวนาน ก็จะทำให้เกิดโรคระบาดในหอมแดง เช่น โรคหอมเลื้อยหรือโรคหนานอน หนอนกระทู้ผักหรือหนอนกระทู้หลอดหอม เป็นหนอนที่เป็นศัตรูสำคัญที่สุดในการปลูกผัก เกษตรกรก็จะใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่เป็นสารเคมี ดังนั้นถ้าหากเกษตรกรมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต ควรใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรของเกษตรกรจะมีการใช้สารเคมีเมื่อเกิดโรคในพืช โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลากที่ติดอยู่ข้างขวด และบางรายเลือกใช้สารอินทรีย์แทนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องการผลิตสารใช้เองและการใช้สารให้มีความปลอดภัยไม่มีสิ่งตกค้างเจือปนในพืช

1.4 ระบบการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง เมื่อหอมแดงมีอายุครบกำหนดและมีความแก่จัด เกษตรกรจะใช้มือถอนต้นพร้อมหัวขึ้นจากดิน จากนั้นมัดด้วยตอก แล้วนำขึ้นแขวนบนราวไม้ไผ่ ผึ่งลมให้แห้งสนิทในโรงเก็บหอม ซึ่งโรงเรือนที่ใช้เก็บหอมจะต้องมีความสะอาด ระบายอากาศดี เพื่อลดความชื้นและลดการทำลายของโรคแมลง ผึ่งไว้ 15 - 20 วัน เรียกว่า หอมปิ้ง หลังจากนั้นนำมาทำความสะอาดโดยการตัดราก เลือกลูกหอมแดงที่มีขนาดหัวใกล้เคียงกัน นำมามัดรวมกัน มัดละประมาณ 1 กิโลกรัม เรียกว่า หอมจุก เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายก็ต้องสะอาดปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและต้องขนย้ายอย่างระมัดระวัง ในด้านระบบการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลหอมแดงภายในแปลงหลังจากเก็บเกี่ยวหอมแดงเสร็จ เกษตรกรจะขนย้ายหอมแดงจากแปลงปลูกด้วยรถยนต์ที่ทำความสะอาดก่อนการขนย้าย และจะนำหอมแดงไปแขวนผึ่งลมให้แห้งสนิทในโรงเรือนที่มีความสะอาด ไม่แขวนปนกับสิ่งอื่น ลักษณะของโรงเรือนจะต้องระบายอากาศได้ดี เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

1.5 การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรจะทำการจดบันทึกข้อมูลการปลูกหอมแดงและข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ ข้อมูลการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต่าง ๆ ลงในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลหรือสมุดบันทึกการปลูกหอมแดง แบบฟอร์มบันทึกนี้เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนมาจากหน่วยงานภาครัฐ โดยจะมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐมาให้คำแนะนำการจดบันทึกและติดตามการจดบันทึก เพื่อประเมินระบบควบคุมคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้หอมแดงที่มีคุณภาพ ในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบอันตราย เกษตรกรจะจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติลงในแบบบันทึกข้อมูลการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) “หอมแดงศรีสะเกษ” โดยนอกจากจะทำการจดบันทึกข้อมูลประจำแปลง ได้แก่ ประวัติแปลงปลูกหอมแดง ข้อมูลพื้นฐานแปลงปลูก ข้อมูลผลผลิต ข้อมูลการใช้ปุ๋ย/สารบำรุงดิน ประวัติการฝึกอบรม ประวัติการเข้าเยี่ยมแปลง สรุปรายรับ-จ่ายแล้วจะต้องจดบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (แมลง/โรค/วัชพืช) ด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงราคา ปริมาณ การใช้ และเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตในปีต่อไป

1.6 การเก็บเกี่ยวหอมแดงให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวหอมแดงของเกษตรกรจะใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวเป็นหลัก โดยใช้มือถอนต้นพร้อมหัวขึ้นจากดิน จากนั้นมัดด้วยตอก เพื่อนำขึ้นแขวนบนราวไม้ไผ่เพื่อผึ่งลมให้แห้งสนิท โดยไม่ควรเก็บไว้นานเกิน 6 เดือน ในขณะการเก็บเกี่ยวถ้ามีศัตรูพืชติดอยู่ ก็จะทำการคัดแยกไว้ต่างหากเพื่อให้ปลอดภัยจากศัตรูพืชหรือแมลงต่าง ๆ จากนั้นมัดด้วยตอก เพื่อนำหอมแดงขึ้นแขวนบนราวไม้ไผ่และผึ่งลมให้แห้งสนิทเพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

1.7 การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้หอมแดงที่มีคุณภาพ การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้หอมแดงที่มีคุณภาพ เกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) สำหรับพืชที่มุ่งให้เกิดกระบวนการผลิตที่ได้ผลิตผลปลอดภัย และมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค ประกอบด้วย ข้อกำหนดเรื่อง

แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และจะต้องคัดแยกผลิตผลด้วยคุณภาพไว้ต่างหาก การบันทึกข้อมูลต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอ จึงจะได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลิตผลสูง คำนวณค่าการลงทุนและกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

1.8 การเก็บเกี่ยวหอมแดง และการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวเพื่อการจำหน่าย เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวผลิตผลเมื่อผลิตแก่เต็มที่ ครบตามอายุที่เหมาะสมที่ได้จดบันทึกไว้ในแผนควบคุมการผลิต โดยใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวทำการถอนทั้งหัวและลำต้น ขณะเก็บเกี่ยวหากพบแมลงหรือโรคพืชก็ควรที่จะคัดแยกออกไว้ต่างหาก แล้วใช้ตอกมัดเป็นจุก ๆ ละ ประมาณ 1 กิโลกรัม หลังจากนั้นทำการขนย้ายด้วยรถยนต์จากแปลง นำไปแขวนผึ่งลมให้แห้งในโรงเรือน ไม่แขวนปะปนกับสิ่งของอย่างอื่น

โดยสรุป การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตพืช เป็นวิธีการปฏิบัติทางการเกษตรที่สำคัญสำหรับพืชที่มุ่งให้เกิดกระบวนการผลิตที่ได้ผลิตผลที่มีความปลอดภัยและปลอดจากศัตรูพืช และมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค เกษตรกรที่จะผลิตหอมแดงศรีสะเกษให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน จะต้องทราบถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการผลิตพืช (GAP) ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว เพื่อให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ที่มีเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

แนวทางการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI)

แนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลิตผลที่สูงและคุ้มค่าการลงทุน เกษตรกรจะต้องมีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภคในทุกขั้นตอน มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงจะต้องมีระบบการจัดการควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ร่วมกับการปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการผลิตพืชที่ดี (GAP) ได้แก่ การจัดการเรื่องแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลิตผลสูงและคุ้มค่าต่อการลงทุน เกษตรกรจะต้องมีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปการวิจัย

ผลการศึกษาการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน ในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาสูงสุดจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกหอมแดงเป็นอาชีพรอง มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 - 4 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีเนื้อที่ถือครองที่ดินแต่ละครัวเรือน จำนวน 10 - 19 ไร่ และมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 21 - 30 ปี

เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการปลูกหอมแดง 3 - 4 ไร่ มีสภาพพื้นที่ในการปลูกหอมแดงในที่ดินดอน ลักษณะเนื้อดินในการปลูกส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย วิธีการให้น้ำในการปลูกหอมแดงส่วนใหญ่ให้น้ำทางสายยางรดน้ำ ระยะห่างระหว่างหลุมปลูกหอมแดง มีระยะห่าง 15 X 15 เซนติเมตร พันธุ์ที่ใช้ในการปลูกส่วนใหญ่ใช้พันธุ์บางช้าง (พันธุ์ศรีสะเกษ) ระยะเวลาในการปลูกหอมแดง ประมาณ 2 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปลูกหอมแดงในเดือนตุลาคม แล้วจะเก็บเกี่ยวหอมแดงในเดือนธันวาคม ได้ผลผลิตรวมมากกว่า 3,001 กิโลกรัมต่อไร่ขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระนันท์ วงศ์วัณญู และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการผลิตและต้นทุนการผลิตหอมแดงในเขตพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงศรีสะเกษ ส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดิน 10 - 19 ไร่ และมีประสบการณ์ในการปลูกหอมแดงมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป แต่ละครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตร 3 - 4 คน เกษตรกรใช้พื้นที่ในการปลูกหอมแดง 3 - 4 ไร่ ลักษณะดินที่ปลูกหอมแดงเป็นดินร่วนปนทราย การเตรียมดินพื้นที่เพาะปลูกหอมแดง เกษตรกรมีการพรวนดินและไถหน้าดินก่อนปลูก 1 เดือน และส่วนใหญ่จะมีการเว้นระยะห่างระหว่างหลุมปลูกหอมแดง 1 - 1.5 เมตร และใช้พันธุ์ปลูกหอมแดงเป็นพันธุ์บางช้าง

2. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตหอมแดงศรีสะเกษ พบว่า ต้นทุนการผลิตหอมแดงประกอบไปด้วย ต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ เกษตรกรมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 38,780 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.74 ของต้นทุนผลิตทั้งหมด โดยมีต้นทุนหลักเป็นค่าแรงงานในการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 19,368 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.58 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมด และมีต้นทุนค่าซื้อหัวหอมพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 39.94 ของต้นทุนทั้งหมด นอกจากต้นทุนค่าแรงงานในการผลิตหอมแดงในรูปของตัวเงินแล้ว ยังมีต้นทุนค่าแรงงานในการดูแลรักษาที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน ซึ่งเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ย 100 บาทต่อไร่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาอาคารโรงเรือนเก็บหอมแดง คิดเป็นร้อยละ .26 ของต้นทุนผลิตทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อคำนวณต้นทุนผลิตทั้งหมด พบว่า มีต้นทุนในการผลิตหอมแดงเฉลี่ย 38,880 บาทต่อไร่

ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกหอมแดงของเกษตรกร ณ ระดับราคาเฉลี่ยที่ 11.90 บาทต่อกิโลกรัม พบว่า เกษตรกรจะมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 54,890 บาทต่อไร่ หากนำมาคำนวณอัตรากำไรขั้นต้น พบว่า มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 29.18 หากนำมาคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) พบว่า มีค่าเท่ากับร้อยละ 80.05 และหากนำมาวิเคราะห์จุดคุ้มทุน พบว่า มีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ระดับ 3,505.86 กิโลกรัมต่อไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วณสนันท์ งวดชัย และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกหอมแดงในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยพบว่า ต้นทุนค่าแรงงานจะมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.61 ของต้นทุนผลิตทั้งหมด และมีผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 99.62 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระนันท์ วงศ์ทัตญญ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการผลิตและต้นทุนการผลิตหอมแดงในเขตพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยพบว่า เกษตรกรมีผลผลิตหอมแดงเฉลี่ย 1,000 - 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ มีต้นทุนการเพาะปลูกหอมแดงเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 8,151.50 บาท โดยมีค่าพันธุ์ปลูกเป็นสัดส่วนมากที่สุด เท่ากับ 2,908.60 บาทต่อไร่ มีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 30 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 22,300 บาทต่อไร่ โดยมีผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายหอมแดงและเกษตรกรไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาขาย

หอมแดงเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดศรีสะเกษ ที่ผู้บริโภคนิยมนำมาประกอบอาหารและใช้เป็นสมุนไพร ในแต่ละปีการบริโภคผลผลิตจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในบางปีผลิตที่มีสภาพอากาศร้อนยาวนาน จะทำให้เกิดโรคระบาดในหอมแดง ส่งผลให้เกษตรกรต้องมียาใช้จ่ายในการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคพืชเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย ซึ่งการใช้สารเคมีในการรักษาโรคพืชจะทำให้เกิดสารอันตรายตกค้างในหอมแดง ก็จะส่งผลเสียต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต หากเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมและได้รับความรู้เรื่องการผลิตแบบอินทรีย์ทดแทนการใช้สารเคมี จะทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่ลดลงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชา เรืองวงศ์โรจน์ (2558) ที่พบว่า หากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ผลิตพืชให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแล้วจะทำให้ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลงด้วย

แนวทางการลดต้นทุนในการผลิตหอมแดงของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกหอมแดงจากการปลูกแบบใช้สารเคมีที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง มาเป็นการปลูกหอมแดงแบบอินทรีย์ จะสามารถลดต้นทุนในการผลิตหอมแดงได้ โดยก่อนเริ่มการเพาะปลูกหอมแดง เกษตรกรควรไถพรวนพลิกดินขึ้นมาตากแดด 2 - 3 แดด โดยไถให้ลึกจากผิวดินมากกว่า 20 เซนติเมตรขึ้นไป และตากดินไว้ให้นานกว่า 2 สัปดาห์ เพื่อฆ่าเชื้อโรคที่อาจตกค้างในดิน และช่วยลดปริมาณเชื้อในดินลงได้มาก จากนั้นให้ใส่ปุ๋ยขาว ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อปรับสภาพดิน และควรเลือกใช้หัวหอมพันธุ์ที่มีคุณภาพดีจากแหล่งปลอดโรค โดยแช่หัวหอมพันธุ์ก่อนปลูกด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มา หากแปลงปลูกหอมแดงเคยมีการแพร่ระบาดของโรคที่รุนแรง เกษตรกรควรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ไม่ใช่พืชสกุลหอมแดงและกระเทียมสลับหมุนเวียนอย่างน้อย 2 ปี

และเกษตรกรควรหมั่นตรวจสอบและกำจัดวัชพืชในแปลงและรอบแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดการสะสมของเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรค และหากพบต้นหอมแดงที่เป็นโรคก็ให้ถอนต้นหอมแดงที่พบเชื้อรานำไปเผาทำลาย นอกแปลงปลูกทันที ซึ่งถ้าหากเกษตรกรมีการปฏิบัติที่ดีอย่างสม่ำเสมอก็จะทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิตหอมแดงของเกษตรกรได้

3. การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การผลิตหอมแดงศรีสะเกษให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการผลิตพืช (GAP) ในทุกขั้นตอนของการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิตที่ปลอดภัย ส่งเสริมการผลิตสารชีวภัณฑ์ในการใช้รักษาโรคพืชและการเพาะปลูกแบบอินทรีย์ปลอดภัย สอดคล้องกับ มนัญญา เรืองวงศ์โรจน์ (2558) ที่พบว่า การฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ผลิตพืชให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูกและการเลือกแหล่งน้ำที่ใช้รดแปลงปลูกจะต้องไม่ปนเปื้อนวัตถุอันตรายใด ๆ การปลูกและการดูแลรักษา ถ้าต้องใช้สารเคมีในการป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรก็ควรใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายพืชจากแปลงปลูกเพื่อนำมาตากในโรงเรือนเพื่อการจำหน่ายควรที่จะสะอาดปลอดภัย ไม่แฉวนปะปนกับพืชอื่น และที่สำคัญเกษตรกรควรจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลการผลิตเกี่ยวกับหอมแดงเป็นประจำทุกขั้นตอนการผลิต ปลูกในฤดูกาล ไม่ควรเร่งปลูก เพราะจะทำให้ได้ผลผลิตไม่สมบูรณ์และไม่ได้มาตรฐาน แต่ยังมีเกษตรกรบางรายไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตหรือการผลิตพืชให้มีความปลอดภัย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชไมพร ใจภักดิ์ (2563) ที่พบว่า การจัดการฟาร์มที่ดีของเกษตรกร เกษตรกรจะต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการฟาร์มตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่เกษตรกรบางส่วนยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มมากนัก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือศึกษาดูงาน รวมถึงสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มมากขึ้น เพื่อที่จะได้ควบคุมคุณภาพการผลิตให้มีความปลอดภัย เป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ที่มีเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และสอดคล้องกับ ดวงหทัย นาคเสวก (2560) ที่พบว่า ควรมีการบัญญัติเรื่องระบบควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างละเอียดและครบทุกขั้นตอน ทั้งการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ระบบตรวจสอบคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ จะส่งผลให้สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานสากลจะช่วยเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเกิดความยั่งยืนได้ โดยการนำมาแปรรูปเป็นสินค้าต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น หอมเจียว หอมแดงอบแห้งพร้อมใช้

ชาหอมแดง ข้าวเกรียบ สบู่ เครื่องเวชสำอาง เวชภัณฑ์รักษาผิว แคปซูล โฟมล้างหน้า ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อย.) ถึงจะนำมาจำหน่ายให้ผู้บริโภคได้ สอดคล้องกับ ตะวัน เดชภริตนามงคล (2561) ที่พบว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน และป้องกันความสับสนหลงผิดของสินค้าประเภทเดียวกันที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์อื่น

แนวทางในการควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงให้ได้มาตรฐาน พบว่า เกษตรกรจะต้องเข้าใจและปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการผลิตพืชที่ดี (GAP) ตั้งแต่กระบวนการเตรียมพื้นที่ปลูกและการเลือกแหล่งน้ำที่ใช้รดแปลงปลูกจะต้องไม่ปนเปื้อนวัตถุลอันตรายใด ๆ การปลูกและการดูแลรักษาถ้าจำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช ควรใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือตามฉลากผลิตภัณฑ์ได้ ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ไม่ควรแขวนหอมแดงปะปนกับพืชอื่น และที่สำคัญเกษตรกรควรมีการควบคุมคุณภาพการผลิตหอมแดงด้วยการจดบันทึกข้อมูลการผลิตหอมแดงเป็นประจำสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาเกษตรกรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การคัดเลือกหัวพันธุ์ การเตรียมดินหรือพื้นที่ปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เหมาะสม
2. ควรส่งเสริมเกษตรกรให้มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และภาครัฐควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงศรีสะเกษตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตหอมแดง จะทำให้การซื้อ-ขายหอมแดงของเกษตรกรได้ราคาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. ควรสนับสนุนส่งเสริมการแปรรูปหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) สร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการตลาดผู้บริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเวชสำอาง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรนำปัจจัยต้นทุนด้านอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการผลิตหอมแดงเข้ามาพิจารณาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนกับพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตให้ปลอดภัยและได้คุณภาพ

3. ควรต่อยอดการศึกษาไปยังพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ชนิดอื่น เพื่อให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่เล็งเห็นความสำคัญและได้มอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลตอบแทนในสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อไป ขอขอบพระคุณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนางานวิจัยนี้ ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณเกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงศรีสะเกษ และคณะทำงานพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สินค้าหอมแดงศรีสะเกษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. (2563). รายงานผลการดำเนินโครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) สินค้า หอมแดงศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- จิระนันท์ วงศ์ทัญญู และคณะ. (2561). รายงานการวิจัยเรื่อง การผลิตและต้นทุนการผลิตหอมแดงในเขตพื้นที่อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ดวงหทัย นาคเสวก. (2560). ระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทย: ศึกษากรณีข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ตะวัน เดชภักดีนวมงคล. (2561). การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และสิ่งบ่งชี้แหล่งกำเนิดภายใต้ระเบียบประชาคมยุโรป เลขที่ 1151/2012 ว่าด้วยระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหาร. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 9(1), 74-89.
- ชไมพร ใจรักศักดิ์. (2563). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมของผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 38(4), 563-570.
- มนัญญา เรืองวงศ์โรจน์. (2558). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ผลิตพืช เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม, 14(2), 18-24.

- วนันท์ งดชัย และคณะ (2562). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกหอมแดง ในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 13(3), 121-122.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ. (2563). สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2563 จาก <http://sisaket.doae.go.th>.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ. (2563). โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ประจำปี 2562. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2563 จาก <https://sisaket.moc.go.th>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introduction Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.